

АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА

Материја заштите пословне тајне уређена је Законом о заштити пословне тајне („Службени гласник РС”, број 72/11).

Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

- 1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

У области заштите пословне тајне не прате се показатељи који би могли да укажу на учесталост повреда пословне тајне и на ефикасност грађанско-правне заштите пословне тајне.

- 2) Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политике или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

У области правне заштите пословне тајне постоји документ јавних политика - Стратегија развоја интелектуалне својине за период од 2018. до 2022. године („Службени гласник РС”, број 78/18). Стратегијом је предвиђено доношење новог Закона о заштити пословне тајне, а ради постизања следећих циљева Стратегије - хармонизације националног законодавства из области интелектуалне својине са европским и унапређења спровођења права интелектуалне својине. Остварењем наведених циљева допринеће се стварању друштвеног и економског окружења које ће погодovati креативном и иновативном раду, чиме ће се утицати и на стварање погодније климе за бржи економски раст Републике Србије и долазак страних инвестиција.

- 3) Који су важећи прописи и документи јавних политика од значаја за промену која се предлаже и у чему се тај значај огледа?

Материја заштите пословне тајне уређена је Законом о заштити пословне тајне („Службени гласник РС”, број 72/11). Предметни пропис је донет пре него што је у Европској унији усвојена Директива 2016/943 Европског парламента и Савета ЕУ од 8. јуна 2016. године о заштити неоткривеног знања и искуства и пословних информација (пословних тајни) од њиховог незаконитог прибављања, коришћења и откривања.

Имајући у виду да се Република Србија чланом 75. Споразума о стабилизацији и придруживању обавезала да ће своје законодавство из области интелектуалне својине ускладити са правним тековинама Европске уније, као и да је 20.6.2017. године у преговорима за приступање ЕУ отворила поглавље 7 – Право интелектуалне својине, неопходно је да се заштита пословне тајне у Републици Србији усклади са наведеном Директивом 2016/943.

- 4) Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

У области заштите пословних тајни нису уочени проблеми.

5) Која промена се предлаже?

Предлаже се промена дефиниције незаконитог прибављања, коришћења и откривања пословне тајне из разлога што је она ограничавајућа и не обухвата све случајеве који се према Директиви 2016/943 ЕУ сматрају незаконитим прибављањем, коришћењем и откривањем пословне тајне. Да би се радило о незаконитом прибављању, коришћењу или откривању пословне тајне, према члану 8. став 1. важећег Закона о пословној тајни неопходно је да се описане радње предузимају у оквиру индустријских и комерцијалних активности. Ова дефиниција не обухвата радње које се одвијају у научно-истраживачким институцијама или удружењима грађана, а којима такође може да се нанесе штета законитим имаоцима пословне тајне.

Предлаже се и прописивање већег броја изузетака од случајева који се сматрају незаконитим прибављањем пословне тајне, а у складу са чланом 5. Директиве 2016/943 ЕУ. Према важећем закону (члан 10. став 3) не сматра се повредом пословне тајне саопштавање тајних информација надлежним органима или јавности искључиво ради указивања на постојање дела кажњивог законом. Предлаже се да се не сматра незаконитим прибављањем пословне тајне откривање пословне тајне од стране новинара у циљу обавештавања јавности о питањима која су од јавног значаја. На тај начин се омогућава несметан рад новинара истраживача и омогућава заштиту њихових извора. Такође, предлаже се да се не сматра незаконитим ни откривање пословне тајне од стране радника њиховим представницима у оквиру законитог вршења функције представника, под условом да је откривање пословне тајне било неопходно за законито вршење функције представника. Синдикални представник може бити одређен да заступа запосленог у радном спору са послодавцем пред арбитром или судом. Уколико је за обављање заступања неопходно да представник синдиката буде упознат са пословном тајном, као и да открије пословну тајну, такво прибављање и откривање пословне тајне се неће сматрати незаконитим.

Предлаже се промена дефиниције законитог прибављања пословне тајне на начин да се сматра законитим када је тајна прибављена независним открићем или стварањем, посматрањем, проучавањем, растављањем или тестирањем производа, остваривањем права радника или њихових представника на информисање и консултовање, или било којом другом радњом која је у складу са пословним обичајима. Оваква дефиниција је прецизнија од дефиниције из члана 7. важећег закона по којој је прибављање, коришћење или откривање пословне тајне дозвољено и без сагласности држаоца пословне тајне ако је извршено у складу са законом, односно на начин који није у супротности са добрим пословним обичајима.

Такође, тужбени захтеви због повреде пословне тајне који се односе на спречавање промета робе у важећем Закону о пословној тајни (члан 11. став 1. тачка 2) су дефинисани на начин да се повлачење робе из промета, измена или уништавање робе може да тражи само ако таква роба садржи информације које представљају пословну тајну. На овај начин нису заштићени они имаоци пословне тајне чије се тајне информације састоје од техничких података и хемијских рецептура за производњу робе које нису садржане у самој роби.

Предлаже се могућност подношења тужбе због повреде пословне тајне и против лица које је неовлашћеним предузимањем неке радње починило озбиљну претњу да ће незаконито прибавити, користити или открити пословну тајну, као и против посредника

који пружа услуге које треће лице користи приликом незаконитог прибављања, коришћења или откривања пословне тајне.

Предлаже се и могућност да тужилац који захтева повлачење робе којом је учињена повреда пословне тајне с тржишта има право да захтева и да се таква роба преда имаоцу пословне тајне или добротворним организацијама. Оваква могућност не постоји по одредбама важећег закона, а њеним увођењем би се омогућило компензовање настале штете за имаоца пословне тајне и без подношења посебног захтева за накнаду штете.

6) Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Промене јесу неопходне. Без измене постојећег режима заштите пословне тајне неће бити адекватно заштићене инвестиције привредних субјеката у стицање, развој и примену знања и искуства и других информација које им обезбеђују предност над конкуренцијом. Такође, ни знање истраживачких институција неће бити адекватно заштићене, што може да представља препреку за учешће у заједничким истраживачким пројектима са институцијама земаља чланица ЕУ. Да би учествовали у заједничким истраживањима, субјекти из земаља чланица ЕУ морају да буду сигурни да ће њихова неоткривена знања у Републици Србији бити заштићена на сличан начин као и у њиховим земљама.

Заштитом пословне тајне се штите инвестиције привредних субјеката у стицање, развој и примену знања и искуства и других информација које им обезбеђују предност над конкуренцијом. Инвестирање у стварање и примену интелектуалног капитала штити се правима интелектуалне својине – патентом, дизајном или ауторским правом, као и заштитом приступа знању које је привредном субјекту драгоцено, а није опште познато.

Пословна тајна има важну улогу у размени знања између истраживачких институција и привредних друштава, посебно малих и средњих предузећа. Она се такође користи да би се заштитио проналазак у току поступка подношења пријаве патента, као и подаци које патент не обухвата, или који не могу да буду патентирани (нпр. листе пословних партнера и клијената, пословне стратегије, стратегије рекламне кампање, и сл.).

7) На које циљне групе (субјекте регулације) ће утицати предложена промена?
Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

Предложене промене имаће директан утицај на све привредне субјекте који имају интерес да одређене информације чувају као поверљиве, или које у јавном интересу треба да имају несметани приступ наведеним информацијама. Ради се о привредним друштвима, научно-истраживачким организацијама, агенцијама које врше услуге (маркетиншке агенције), синдикалним удружењима, новинарима и сл.

8) Да ли постоје важећи документи јавних политика којима би се могла остварити жељена промена и о којим документима се ради?

Постоји Закон о заштити пословне тајне („Службени гласник РС”, бр. 72/2011).

9) Да ли је промену могуће остварити применом важећих прописа?

Применом важећег Закон о заштити пословне тајне није могуће остварити описане промене. Ово из разлога што описане промене захтевају нове формулације законских одредаба које се не могу остварити изменама и допунама важећег закона.

10) Квантитативно (нумерички, статистички) представити очекиване трендове у предметној области, уколико се одустане од интервенције (*status quo*).

Одустајање од предложених решења деловаће дестимулативно на потенцијалне инвеститоре, јер њихове пословне тајне неће бити адекватно заштићене у Републици Србији. Стога је неопходно да се унапреди правни режим заштите пословне тајне на начин како је то уређено релевантним прописом ЕУ - Директивом 2016/943.

11) Како је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава? (упоредно-правно искуство)

За предложена решења која уређују материју пословне тајне коришћено је упоредно право Хрватске и Шпаније. Имајући у виду да су обе наведене државе чланице Европске уније, оне су доследно имплементирале Директиву 2016/943 ЕУ.

Кључна питања за утврђивање циљева

1) Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва?

Новим Законом о пословној тајни се у области заштите поверљивих пословних информација постиже хармонизације националног законодавства са законодавством Европске уније и унапређење спровођења права интелектуалне својине.

2) Шта се предметном променом жели постићи?

Заштитом пословне тајне која се уређује предметним законом штите се инвестиције привредних субјеката у стицање, развој и примену знања и искуства и других информација које им обезбеђују предност над конкуренцијом.

Новим законом уводе се нове мере грађанско-правне заштите за лица која неовлашћено прибаве, користе или открију пословну тајну, а уводи се и одговорност посредника који пружају услуге које користе лица која незаконито прибављају, користе или откривају пословну тајну.

3) Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром?

Да, општи и посебни циљеви су усклађени са важећим документом јавних политика у области правне заштите пословне тајне - Стратегијом развоја интелектуалне својине за период од 2018. до 2022. године („Службени гласник РС”, број 78/18). Стратегијом је предвиђено доношење новог Закона о заштити пословне тајне, а ради постизања следећих циљева Стратегије - хармонизације националног законодавства из области интелектуалне својине са европским и унапређења спровођења права интелектуалне својине.

4) На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих, односно посебних циљева?

Затварање поглавља 7 – Право интелектуалне својине биће показатељ да је извршена хармонизација са правом ЕУ у области пословне тајне.

Повећан број грађанско-правних поступака због повреде пословне тајне биће показатељ да је дошло до остваривања посебних циљева – јачања грађанско-правне заштите у случајевима повреде пословне тајне.

Кључна питања за идентификовање опција јавних политика

1) Које релевантне опције за остварење циља су узете у разматрање? Да ли је разматрана „status quo“ опција?

Разматрана је „status quo“ опција, али имајући у виду да важећи Закон о пословној тајни није усклађен са законодавством ЕУ у овој области - са Директивом 2016/943 ЕУ, ова опција није могла да буде прихваћена.

Разматрана је и опција измена и допуна важећег Закона о пословној тајни, али ни ова опција није могла да буде прихваћена из разлога што су промене изискивале измену већег броја чланова важећег закона од дозвољене једне половине, која је прописана чланом 47. Јединствених методолошких правила за израду прописа.

2) Да ли су, поред регулаторних мера, идентификоване и друге опције за постизање жељене промене и анализирани њихови потенцијални ефекти?

Жељене промене се могу постићи само регулаторним мерама, законом.

3) Да ли су, поред рестриктивних мера испитане и подстицајне мере за постизање посебног циља?

Адекватна заштита ималаца пословних тајни од неовлашћеног прибављања, коришћења и откривања пословних тајни се не може постићи подстицајним мерама.

4) Да ли су у оквиру разматраних опција идентификоване институционално управљачко организационе мере које је неопходно спровести да би се постигли посебни циљеви?

Мере грађанско-правне заштите ималаца пословне тајне спроводе судови који имају капацитет да остваре адекватну заштиту.

5) Да ли се промена може постићи кроз провођење информативно-едукативних мера?

Адекватна заштита ималаца пословних тајни од неовлашћеног прибављања, коришћења и откривања пословних тајни се не може постићи информативно-едукативним мерама без увођења санкција за лица која врше наведене радње.

Кључна питања за анализу финансијских ефеката

1) Какве ће ефекте доношење новог Закона о пословној тајни имати на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року?

Доношење новог Закона о пословној тајни неће утицати на јавне приходе и расходе.

2) Да ли је финансијске ресурсе за спровођење изабране опције потребно обезбедити у буџету, или из других извора финансирања и којих?

За спровођење овог закона није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије, односно буџету аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе. Трошкове заштите пословне тајне сноси ималац пословне тајне.

3) Како ће спровођење новог Закона о пословној тајни утицати на међународне финансијске обавезе?

Спровођење новог Закона о пословној тајни нема утицаја на међународне финансијске обавезе Републике Србије.

Кључна питања за анализу економских ефеката

1) Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

Примена новог Закона о пословној тајни ће се позитивно одразити на материјална средства привредних и других субјеката која су уложена у стицање, развој и примену знања и искуства и других информација које чине пословну тајну. Уколико дође до повреде пословне тајне, мерама грађанскоправне заштите биће надокнађена штета имаоцима пословне тајне, а нелојално поступање биће остављено.

2) Да ли изабране опције утичу на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?

Имајући у виду да решења предвиђена предложеним законом имају за циљ да заштиту знања и искуства и других информација које чине пословну тајну уреде на ефикаснији начин, очекује се да ће привредни субјекти (домаћи и страни) бити мотивисани за улагање у истраживање и развој на територији Републике Србије, а што ће имати директан утицај на стимулисање тржишне конкуренције.

3) Да ли изабране опције утичу на услове конкуренције и на који начин?

Нове мере грађанскоправне заштите које предвиђа Нацрт закона о пословној тајни допринеће санкционисању и одвраћању нелојалних привредних субјеката и тиме ће позитивно утицати на услове тржишне конкуренције.

4) Да ли изабрана опција утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин?

Решења предвиђена новим законом утичу позитивно на трансфер технологије и примену техничко-технолошких и пословних иновација. Ово стога што пословни субјекти по правилу трансферишу само ону технологију која је заштићена правима индустријске својине или ону која се чува као поверљиво знање и искуство, а чије је незаконито откривање санкционисано ефикасним мерама грађанскоправне заштите. Мере грађанскоправне заштите које предвиђа Нацрт закона о пословној тајни су усклађене са мерама које прописује ЕУ и доприносе правној заштити техничко-технолошких, организационих и пословних иновација које се чувају као пословна тајна.

5) Да ли изабрана опција утиче на друштвено богатство и његову расподелу и на који начин?

Тиме што решења предвиђена новим законом утичу позитивно на трансфер технологије и примену техничко-технолошких и пословних иновација, на начин на који је указано у претходном одељку, она позитивно утичу и на стварање друштвеног богатства.

Решења предвиђена новим законом доприносе спречавању нелојалне конкуренције, па стога утичу позитивно на расподелу друштвеног богатства.

б) Какве ће ефекте изабрана опција имати на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), као и права, обавезе и одговорности послодаваца?

Предложена решења неће утицати на стечена права, обавезе и одговорности радника. Права радника на информисање, консултовање са послодавцем и изражавање ставова о битним питањима у области рада су основна права радника која су прописана Законом о раду („Сл. гласник РС“, бр. 1/2016 и 66/2018). Могуће је да у току остваривања ових права дође до прибављања пословне тајне, а такво прибављање се на основу члана 4. Нацрта закона неће сматрати незаконитим јер је настало при вршењу законом гарантованих права радника.

Неће се на основу члана 6. Нацрта закона сматрати незаконитим ни откривање пословне тајне од стране радника њиховим представницима у оквиру законитог вршења функције представника, под условом да је откривање пословне тајне било неопходно за законито вршење функције представника. Синдикални представник може бити одређен да заступа запосленог у радном спору са послодавцем пред арбитром или судом. Уколико је за обављање заступања неопходно да представник синдиката буде упознат са пословном тајном, као и да открије пословну тајну, такво прибављање и откривање пословне тајне се неће сматрати незаконитим.

Кључна питања за анализу ефеката на друштво

1) Колике трошкове и користи ће изабрана опција проузроковати грађанима?

Предложена решења неће проузроковати трошкове грађанима, а имајући у виду да се мерама предложеним Нацртом закона утиче позитивно на нелојалну конкуренцију она ће позитивно утицати на привредне субјекте, а самим тим и на грађане.

2) Да ли би и на који начин изабрана опција утицала на тржиште рада и запошљавања, као и на услове за рад?

Имајући у виду да решења предвиђена предложеним законом имају за циљ да заштиту знања и искуства и других информација које чине пословну тајну уреде на ефикаснији начин, очекује се да ће привредни субјекти (домаћи и страни) бити мотивисани за улагање у истраживање и развој на територији Републике Србије, што би се позитивно одразило на тржиште рада и запошљавања.

Анализа ефеката на животну средину

Предложена решења немају утицаја на животну средину.

Анализа управљачких ефеката

- 1) Да ли се изабраном опцијом уводе организационе, управљачке или институционалне промене.

Изабраном опцијом се не уводи ни једна од наведених промена.

- 2) Да ли је изабрана опција у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика?

Национални програм за усвајање правних тековина Европске уније предвиђа усклађивање Закона о заштити пословне тајне са Директивом 2016/943 – утврђивање предлога овог закона од стране Владе предвиђено је за први квартал 2019. године.

Главни циљ Стратегије развоја интелектуалне својине за период од 2018. до 2022. године је хармонизација националног законодавства у области интелектуалне својине са правним тековинама Европске уније. Једна од мера предвиђених Стратегијом за постизање наведеног циља је доношење Закона о заштити пословне тајне.

- 3) Да ли изабрана опција утиче на владавину права и безбедност?

Доношење новог Закона о заштити пословне тајне позитивно утиче на владавину права. Основни и најважнији позитиван ефекат овог закона је заштита пословне тајне од нелојалне конкуренције, што за собом даље повлачи већу правну сигурност свих актера у најразличитијим пословним, привредним, научним и др. делатностима.

- 4) Да ли изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе?

Решења из Нацрта закона о заштити пословне тајне немају утицаја на одговорност и транспарентност рада јавне управе.

- 5) Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

Решења из Нацрта закона о заштити пословне тајне не изискују доношење подзаконских аката и моћиће да се примене од дана ступања закона на снагу.

Анализа ризика

- 1) Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђена подршка свих кључних заинтересованих страна и циљних група? Да ли је спровођење изабране опције приоритет за доносиоце одлука у наредном периоду?

Према трећој ревизији Националног програма за усвајање правних тековина Европске уније и Стратегији развоја интелектуалне својине за период од 2018. до 2022. године, усклађивање Закона о заштити пословне тајне са Директивом 2016/943 и утврђивање Предлога закона о заштити пословне тајне од стране Владе предвиђено је за први квартал 2019. године.

- 2) Да ли су обезбеђена финансијска средства за спровођење изабране опције?

Спровођење решења из Нацрта закона не изискује финансијска средства.

3) Да ли постоји још неки ризик за спровођење изабране опције?

Није уочен ни један ризик за спровођење изабране опције.